/Übersetzung/

37)

HAUPTSTAEDTISCHE OBERSTAATSANWALTSCHAFT

P r o t o k o l l

Aufgenommen am 10.Dezember 1969 um 10 Uhr im Amtslokal der Hauptstädtischen Oberstaatsanwaltschaft /V.,Markó u.27.II.15/, anlässlich der Anhörung des wegen einer anderen Angelegenheit in Vorhaft befindlichen Viktor BORBÉLY.

Anwesend sind:

Dr.Gyula CZILI
Staatsanwalt

Viktor BORBÉLY
Angehörter

Mária BARABÁS
Protokollführerin

Viktor BORBÉLY erklärt folgendes:

Ich war ab Mai 1941 bis Ende November 1944, bis zur Evakuierung der Stadt in Sátoraljaújhely als Gendarm. Ich war im Range eines Unterleutnants zur Flügelkommandantur in Sátoraljaújhely als Abteilungskommandant eingeteilt. Zur Lokalwache waren sechs Gendarmen eingeteilt. Von der Konzentration der Juden von Sátoraljaújhely und Umgebung, sowie ihrer Deportation im Jahre 1944, kann ich folgendes vortragen:

Die Aufstellung des Ghettos geschah nach der deutschen Besetzung und meiner Erinnerung nach wurde diese durch einen SS-Offizier, der im Komitatshaus residierte, geleitet. Diesen SS-Offizier habe ich auch persönlich des öfteren gesehen, habe aber niemals mit ihm gesprochen. Von der wirklichen Ausgestaltung des städtischen Ghettos weiss ich nicht viel, weil die örtliche Gendarmerie damit nichts zu tun hatte. Ich ging zwar im Ghetto ein und aus, weil ich dort persönliche Bekannten hatte. An seinen Namen kann ich mich nicht mehr erinnern, es existierte aber ursprünglich in der Rákóczi Gasse ein jüdischer Kleingewerbetreibender, von Beruf Uhrmacher, den ich im Ghetto besuchte und seiner Familie Lebensmittel mitnahm, weil er sehr viele Kinder hatte, die ich bedauerte. Ich hatte auch einen anderen Bekannten im Ghetto, dieser war ein jüdischer Grundbesitzer aus Hernádnémeti, der ansonsten Hauptmann der Reserve war. Mit ihm habe ich auch korrespondiert und er wollte mir noch vor seiner Einlieferung ins Ghetto verschiedene Wertgegenstände anvertrauen. Ich selbst habe im Bezirk Szerencs kontrolliert, wie die örtlichen Gendarmen die jüdischen Familien aus den Gemeinden ins Ghetto von Sátoraljaújhely transportieren. Die Juden durften in Koffern und Handtaschen alles mit sich nehmen, was sie nur wollten. Sie wollten u.a. auch mir Wertgegenstände, Juwelen zur Verwahrung übergeben, da wir aber diese aus Angst vor den Deutschen nicht annehmen konnten, sahen wir mit eigenen Augen, dass die ins Ghetto gebrachten und von dort in die Deportation verschleppten Juden ihre Wertsachen in den Mänteln und anderen

Kleidungsstücken mit sich nahmen. Sie haben natürlich versucht, diese Wertsachen in ihren Kleidungen zu verstecken. Wir hatten bei der Einlieferung aus den Gemeinden keinerlei Befehl, diese Personen durchzusuchen. Übrigens haben wir auch nicht kontrolliert, was die zur Verlassung ihrer Wohnung bemüssigten Leute einpackten, die Inventaraufnahme der in der Wohnung zurückgebliebenen Mobilien und die Versiegelung der Wohnungen bildete die Aufgabe der Finanzleute. Auch sonst, als ich meine jüdischen Bekannten im Ghetto besuchte, habe ich nie in Erfahrung gebracht, dass Gendarmen sie durchsucht hätten, und habe auch niemals so etwas von ihnen gehört. Am Eingang des Ghettos stand ein Polizist und ein Honvéd Wache. Meine Bekannten hätten bestimmt von mir als Gendarmunterleutnant Hilfe verlangt, falls ihnen andere Gendarmen etwas angetan hätten. Ich habe auch von meinen Kameraden bei der Gendarmerie nie über solche Aktionen oder davon gehört, dass es ihre Aufgabe gewesen wäre, den ins Ghetto gesperrten Juden dort oder während der Transporte ihre Wertsachen zu entziehen. Als die Juden aus den Ghettos einwaggoniert und abtransportiert wurden, geschah dies schon alles unter deutschem Kommando bzw. mit deutscher Mannschaft. Zu dieser Zeit waren in Sátoraljaújhely keinerlei wesentliche Gendarmeriekräfte mehr vorhanden, nur die Mannschaft des örtlichen Gendarmeriepostens, dessen Gesamtzahl - wie bereits erwähnt - nur gering war, weshalb dieser zur Durchführung einer solchen Aufgabe auch unfähig gewesen wäre.

Obiges Thema betreffend habe ich nichts mehr vorzutragen; das hiermit aufgenommene Protokoll beinhaltet das durch mich Gesagte und ich bin geneigt, dasselbe vor jedwelcher Behörde oder jedwelchem Gericht zu wiederholen. Das Protokoll unterfertige ich nach dem Durchlesen desselben gutheissend.

D.w.o.

Dr.CZILI Gyula m.p.
Staatsanwalt

BORBÉLY Viktor m.p.
Angehörter

BARABÁS Mária m.p.
Protokollführerin

Für die Richtigkeit der Übersetzung:

ALLGEMEINE WERTVERKEHRS-BANK
AKTIENGESELLSCHAFT

III/141

Fővárosi Főügyészség

J e g y z ő k ö n y v .

Felvéve 1969. december 10-én 10 órakor a Fővárosi Főügyészség /V.ker. Markó u.27. III.em.15.:/ hivatali helyiségében Borbély Viktor más ügyben előzetes letartóztatásban lévő személy meghallgatása alkalmával.

Jelen vannak:

Dr.Czili Gyula
ügyész

Borbély Viktor
meghallgatott

Barabás Mária
jkv.vez.

Borbély Viktor a következő nyilatkozatot teszi:

1941. május 1-től 1944. november végéig voltam a város kiürítéséig Sátoraljaujhelyen csendőr. Alhadnagyi rendfokozatban a Sátoraljaujhelyi szárnyparancsnokságon voltam szakaszparancsnoki beosztásban. A helyi őrsön ténylegesen 6 csendőr volt beosztva. 1944.-ben a sátoraljaujhelyi és a környékbeli zsidóság gettóba tömöritéséről, majd a deportálásáról a következőket tudom elmondani:
A városban a gettó kialakitása a német megszállás után történt és emlékezetem szerint egy SS tiszt, aki a vármegye házán székelt az irányitotta az egészet. Én ezt az SS tisztet személyesen is láttam többször, de én soha nem beszéltem vele. A városi gettó tényleges kialakitásáról sokat nem tudok, mert nekünk helyi csendőröknek ehhez semmi közünk nem volt. Én ugyan bejártam a gettóba, mert voltak ott ismerőseim. A nevére nem emlékszem, de volt eredetileg a Rákóczi utcán egy zsidó órás kisiparos, akihez bejártam a gettóba, élelmiszert vittem a családjának, mert nagyon sok gyereke volt és sajnáltam őket. Volt egy másik ismerősöm is a gettóban, egy Hernádnémeti illetőségü földbirtokos zsidó ember, aki egyébként tartalékos százados volt. Ezzel leveleztem és és még a gettóba való beszállitása előtt rám akart bizni különböző értéktárgyakat. Én magam a szerencsi járásban ellenőriztem, hogy a helyi csendőrök miként szállitják be a községekből a zsidó családokat Sátoraljaujhelyre a gettóba. A zsidók böröndökben és táskákban magukkal vihettek mindent amit akartak. Ők igyekeztek többek közt nekem is megőrzésre átadni érték tárgyakat, ékszereket, de mivel nem fogadhattuk el tőlük és nagyon féltünk, a németektől, ezért a szemünk láttára történt, hogy a gettóba majd onnan tovább szállitott deportálásra elvitt zsidók a kabátjaikba és más ruhanemüikbe vitték az értékeiket. Természetesen ezeket az értékeket a ruházatukban megpróbálták elrejteni. Nekünk a községekből való beszállitásnál nem volt semmiféle olyan parancsunk, hogy ezeket a személyeket meg kell motozni. Egyébként mi nem ellenőriztük, hogy mit pakolnak be a lakásukat elhagyni kényszerülő emberek, ugyanis a lakásban maradt ingóságok leltárbavétele

Borbély Viktor

és a lakások lepecsételése pénzügyőrök feladata volt. Egyébként amikor a gettóban bent jártam a zsidó ismerőseimnél én soha nem tapasztaltam, hogy őket csendőrök megmotozták volna és tőlük ilyet nem hallottam. Egy rendőr és egy honvéd állt a gettó kapujában. Az ismerőseim nyilván kérték volna, mint csendőr alhadnagynak a segitségét, ha velük szemben más csendőrök intézkedtek volna. Én a csendőr bajtársaimtól sem hallottam soha semmi olyan akcióról, hogy nekik feladatuk volt a gettóba zárt zsidóktól akár ott, akár szállitás közben az értéktárgyaikat elvenni. Amikor a gettóból a zsidókat vagonokba rakták és elszállitották, ezt már mind németek végezték. Ekkor már Sátoraljaujhelyen bármiféle jelentősebb csendőri erő nem volt, csak a helyi őrs legénysége, amelynek a létszáma mintmár emlitettem minimális volt és ilyen feladat megoldására képtelen is lett volna.

Egyebet elmondani a fenti témában nem tudok, a most felvett jegyzőkönyv az általam elmondottakat tartalmazza, amelyet hajlandó vagyok bármilyen hatóság, vagy bíróság előtt elmondani. A jegyzőkönyvet elolvasás után h.h. aláirom.

Km.f.

/:Dr.Czili Gyula:/
ügyész

/:Borbély Viktor:/
meghallgatott

/:Barabás Mária:/
jkv.vez.